

Sygn.akt III AUa 911/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Barbara Orechwa-Zawadzka

SA Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 stycznia 2014 r. w B.

sprawy z odwołania K. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 7 czerwca 2013 r. sygn. akt III U 405/13

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 911/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 marca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na podstawie art. 151§1 pkt 1 k.p.a. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił K. K. uchylecia decyzji z 28.09.2011 r. w części, w jakiej decyzja ta zawieszła, na podstawie art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) w związku z art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), prawo do emerytury za okres od 1.10.2011 r. do 21.11.2012 r. W uzasadnieniu wskazano, że zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji RP orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i z tym dniem następuje utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego, którego dotyczy orzeczenie Trybunału. Trybunał nie wskazał ani w wyroku ani w jego uzasadnieniu innej daty utraty mocy prawnej wskazanych przepisów.

Odwołanie od tej decyzji złożyła K. K., wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez uchylenie decyzji z 28.09.2011 r. w części w jakiej decyzja ta zawieszła prawo do emerytury za okres od 1.10.2011 r. oraz nakazanie organowi rentowemu wypłatę zaległej emerytury za okres od 1.10.2011 r. do 21.11.2012 r. wraz z ustawowymi odsetkami. W uzasadnieniu powołała się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13.11.2012 r.

Wyrokiem z dnia 7 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy w Łomży zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że uchylił decyzję z dnia 28 września 2011 roku w zakresie zawieszenia prawa do emerytury za okres od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku i wznowił wypłatę emerytury za ten okres. Sąd Okręgowy zobowiązał też organ rentowy do wydania decyzji w przedmiocie żądania odsetek od niewypłaconych zawieszonych świadczeń.

Sąd Okręgowy ustalił, iż K. K. złożyła w dniu 30 marca 2009 r. wniosek o emeryturę, który to wniosek decyzją z 19.06.2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. uwzględnił i przyznał jej emeryturę od dnia 1.03.2009 r. Wnioskodawczyni zarówno przed złożeniem wniosku o emeryturę jak i obecnie nieprzerwanie jest zatrudniona w Poradni P. – Pedagogicznej w Ł.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 28.09.2011 r. wstrzymał wypłatę emerytury K. K. od 1.10.2011 r., powołując się na art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726). W uzasadnieniu podał, że wypłata emerytury podlega zawieszeniu z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia. Od tej decyzji nie wniesiono odwołania.

Z kolei decyzją z 8 marca 2013 r. wznowił postępowanie w sprawie zakończonej decyzją z 28.09.2011 r. i podjął wypłatę emerytury od 22.11.2012 r.

Decyzją z 19.03.2013 r. - obecnie zaskarżoną - na podstawie art. 151§1 pkt 1 k.p.a. organ rentowy odmówił uchylenia decyzji z dnia 28.09.2011 r. w części w jakiej decyzja ta zawiesza, na podstawie art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w związku z art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, prawo do emerytury za okres od 1.10.2011 r. do 21.11.2012 r.

Decyzja organu rentowego z 28.09.2011 r., co do której wniesiono o wznowienie postępowania została wydana przy zastosowaniu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707), który to przepis stanowił, iż do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 oraz ustawy, o której mowa w art. 18, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r.

Stosownie do art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym od dnia 1.01.2011 r. - prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Z tym, że zgodnie z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, przepisy ustawy emerytalnej, w brzmieniu obowiązującym od 1.01.2011 r. miały zastosowanie poczynając od dnia 1 października 2011 r.

Przedstawiony stan prawny powodował, że emerytura w takiej sytuacji jak w niniejszej sprawie podlegała zawieszeniu.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. w sprawie K 2/12 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że: art. 28. ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok ten został opublikowany w Dzienniku Ustaw z 22.11.2012 r. (Dz. IJ. 2012/1285).

Sąd Okręgowy wskazał, art. 145a k.p.a. w przypadku wydania orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny stwierdzającego niezgodność aktu normatywnego z Konstytucją stanowi podstawę wznowienia postępowania na wniosek strony zgłoszony w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego,

a termin taki został w niniejszej sprawie zachowany. Sąd Okręgowy przyjął, iż w świetle wyroku Trybunału z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utracił moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Znaczy to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Sąd Okręgowy odwołując się do dominującego orzecznictwa przyjął przy tym, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego wywołuje skutek ex tunc. W tej sytuacji organ rentowy powinien na podstawie art. 151§ 1 pkt 2 k.p.a. uchylić w całości decyzję dotychczasową z 28.09.2011 r. i wznowić wypłatę emerytury od 1.10.2011 r.

W tym stanie rzeczy odwołanie w zakresie wznowienia jako zasadne na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy uwzględnił. W zakresie żądania odsetek, które nie było przedmiotem rozstrzygnięcia przez organ rentowy Sąd Okręgowy zobowiązał tenże organ do rozpoznania tego żądania (art. 477¹⁴ § 3 k.p.c.)

Apelację od tego wyroku wywiódł organ rentowy , który . zaskarżał powyższy wyrok w całości zarzucając mu naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (DzU. Z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r., syn. akt K 2/12, poprzez wznowienie wypłaty emerytury za okres od 01.10.2011 r. do 21.11.2012 r., w sytuacji gdy wyrok Trybunału Konstytucyjnego wszedł w życie od dnia 22.11.2012 r.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje .

Apelacja podlegała oddaleniu.

Istota wniesionej apelacji sprowadza się do rozstrzygnięcia jakie skutki wywołuje orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego czy ex tunc czy ex nunc tj. czy przepis uznany za niekonstytucyjny traci moc od momentu jego uchwalenia czy dopiero ogłoszenia orzeczenia Trybunału stwierdzającego jego niekonstytucyjność w Dzienniku Ustaw. Dla przypomnienia w niniejszej sprawie chodzi art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r. co do którego to przepisu Trybunał Konstytucyjny w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, stwierdził niezgodność z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyjaśnić wypada, iż przedmiotowa ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010, Nr 257 poz. 1726) w swoim art. 6 dokonała zmiany w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych między innymi właśnie poprzez dodanie art. 103a. zgodnie z którym - prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Uznany za niekonstytucyjny (zakresowo) przepis art. 28 tej ustawy nakazywał stosowanie między innymi wprowadzanego art. 103a ustawy do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) - przy czym w stosunku do takich emerytur miał być on stosowany od dnia 1 października 2011 r.

Skutki zakresowej niekonstytucyjności przedmiotowego art. 28 są takie, iż z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utracił on moc w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku

pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r. lub przed 8 stycznia 2009 r.

Bezspornym w sprawie było, iż skarżąca K. K. należy do kręgu osób, które prawo do emerytury nabyły właśnie w przedziale czasowym od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. kiedy to nie było obowiązku rozwiązywania stosunku pracy - decyzją z dnia 19 czerwca 2009 r. nabyła prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 r. (k.45 a.r.).

Niewątpliwym jest, że w stosunku do niej zapadły wyrok Trybunału Konstytucyjnego z pewnością wywołuje bezpośrednie skutki prawne, a zdaniem Sądu Apelacyjnego podobnie jak Sadu Okręgowego są to skutki *ex tunc*. Niekiedy przyjmuje się, że przepis traci moc *ex tunc*, a więc od początku, gdy już sam tryb uchwalania był wadliwy (por. Prawo Intertemporalne w Orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego - pod red. Ewy Łętowskiej i Konrada Osajdy; Biblioteka Sądowa - Oficyna Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008, str. 42). Orzecznictwo sądowe wydaje się jednak iść dalej w kierunku niestosowania przepisu niekonstytucyjnego także do stanów faktycznych mających miejsce, w czasie gdy nie dokonano jeszcze jego derogacji.

W świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.) orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją co do zasady winna oznaczać, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok zatem Trybunału ma generalnie skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu. Uprawnionym jest wręcz pogląd, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyraźnie przeważa pogląd o skuteczności *ex tunc* wyroków Trybunału Konstytucyjnego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 99/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 79, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNP 2001, nr 23, poz. 685, z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 23 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61, z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81, z dnia 19 maja 2006 r., III CZP 26/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 39, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 94, z dnia 19 grudnia 1999 r., I CKN 632/98, nie publ., z dnia 19 kwietnia 2000 r., II CKN 272/00, nie publ., z dnia 15 stycznia 2003 r., IV CKN 1693/00, nie publ., z dnia 9 października 2003 r., I CK 150/02, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 132, z dnia 29 października 2003 r., III CK 34/02, OSP 2005, nr 4, poz. 54, z dnia 30 września 2004 r., IV CK 20/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 161, z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 270/04, nie publ., z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 457/04, nie publ., z dnia 7 października 2005 r., II CK 756/04, "Monitor Prawniczy" 2005, nr 21, s. 1027, z dnia 14 września 2006 r., III CSK 102/06, nie publ., z dnia 15 czerwca 2007 r., II CNP 37/07, nie publ., z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 315/07, nie publ., z dnia 19 czerwca 2008 r., V CSK 31/08, OSNC-ZD 2009, nr A, poz. 16, z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 172, z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 110/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 82, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNP 2001, nr 10, poz. 331, z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 272/03, nie publ.; wyrok SN z dnia 21 listopada 2006 r. II PK 42/06 LEX nr 950622, wyrok SN z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPiUS 2001, nr 10, poz. 331). Wypada zauważyć, iż już na tle utraty mocy przez art. 28 wspomnianej wyżej ustawy pojawiły się orzeczenia jednoznacznie przyjmujące ten skutek retroaktywny, a zatem uzasadniające wypłatę świadczenia za okres od 1 października 2011 r., czyli także za okres sprzed utraty mocy przez niekonstytucyjny przepis art. 28 przywołanej wyżej ustawy (wyrok SN z dnia 7 marca 2013 r., I UK 519/12 niepubl.; wyrok SN z dnia 25 kwietnia 2013 r., I UK 593/12 niepubl.; wyrok SN z dnia 6 czerwca 2013 r. II UK 330/12 LEX nr 1328042 oraz liczne wyroki Sądów Apelacyjnych w Lublinie, B., S., G. i P.). Przyjęta wykładnia wychodzi też naprzeciw orzecznictwu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w S., który prawo do emerytury uznaje za mienie (prawo własności) podlegające ochronie z art. 1 Protokołu Nr (...) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonego w dniu 20 marca 1952 r. w P. (Dz. U. z 1995r. Nr 36 poz. 175) w konsekwencji czego, ingerencja w to prawo choć dopuszczalna musi mieć charakter wyjątkowy, być przewidziana przez ustawę, pozostawać w zgodzie z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego i leżeć w interesie

publicznym (por. np. M. przeciwko Polsce, skarga nr (...), wyrok z 15 września 2009; I. przeciwko Polsce skarga nr (...), wyrok z 26 lipca 2011 r.).

Podzielając ten kierunek wykładni Sąd Apelacyjny w Białymstoku na zasadzie art. 385 k.p.c. apelację organu rentowego oddalił.